

Rupsen oranjetipje in je tuin

Piet Bremer

Oranjetipje op knolboterbloem.

In de jaren negentig vond in Zwolle onderzoek plaats naar de verspreiding van het oranjetipje (*Anthocharis cardamines*). In totaal werden enkele honderden waarnemingen doorgegeven. Elk jaar werd de waarnemers ook gevraagd om waarnemingen van rupsen door te geven. Dat leverde niets op: het waarnemen aan vlinders is iets anders dan het ontdekken van rupsen.

Tekst: Uit het onderzoek bleek dat het oranjetipje in Zwolle algemeen is, vooral in de buitenwijken. Het vermoeden bestond dat de grote groeiplaatsen van look-zonder-look (*Alliaria petiolata*) van belang waren voor de voortplanting. Look-zonder-look komt in het Zwolse plantsoen en parkbossen algemeen voor, mede dankzij uitzaai en is met de pinksterbloem een geliefde waardplant. Het was dus niet helemaal een verrassing om op deze plantensoort in mei 2002 rupsen te ontdekken in mijn eigen tuin. In de jaren daarna heb ik de rupsen in de gaten gehouden en foto's gemaakt van hun gedrag.

Look-zonder-look

Sinds 2003 werden bijna elk jaar rupsen gezien op de speciaal voor het oranjetipje door mij geplante look-zonder-look. Bij de ei-afzetting wordt in de regel één

eitje per waardplant afgezet, maar twee kan ook. Uit mijn waarnemingen blijkt – ook in de jaren nadien – dat zo iets regelmatig gebeurt op look-zonder-look. De ene rups eet van het ene hauwtje, de andere rups van het andere, waarbij het mogelijk is dat de een boven in de plant zit, de andere halverwege, en dat bij het verhuizen naar een ander hauwtje de dieren elkaar passeren. Na drie jaar observeren van de rupsen (totaal acht rupsen) kon worden gezegd dat ze tamelijk honkvast zijn. Van de vijf in 2003 geobserveerde rupsen verbleven er vier van het begin tot het eind op dezelfde plant.

Judaspenning

In 2018 waren maar liefst acht rupsen in de tuin present. In de tuin stond meer look-zonder-look dan in de jaren ervoor, maar er stond nu ook een achttal plan-

Piet Bremer

Rups op look-zonder-look gericht op hauwtjes als voedsel.

ten van de tuinjudaspenning (*Lunaria annua*). Alle rupsen hadden een voorkeur voor deze soort. Misschien ook wel begrijpelijk, want een hauwtje tuinjudaspenning biedt meer eten dan die van look-zonder-look. En vijf hauwtjes zijn voldoende voor een volgroeide rups. De acht rupsen werden van dag tot dag, soms zelfs van uur tot uur, gevolgd tot ze eind mei alle volgroeid waren. Het bleek dat op judaspenning tegelijkertijd drie rupsen kunnen leven, ieder op een eigen zijtak en met voldoende hauwtjes voorhanden.

Waardplant in je tuin

Uit het voorgaande blijkt dus dat het goed mogelijk is om het oranjetipje in je tuin zich te laten voortplanten en dat je dit zelfs in positieve zin kunt beïnvloeden. Belangrijk is dat er sprake is van de aanwezigheid van waardplanten en van een luw gedeelte naast opgaande struikbeplanting dat dagelijks voor enige tijd in de zon mag staan. Look-zonder-look laat zich makkelijk in een tuin uitzaaïen, maar zaaïen in de voorzomer van het ene jaar levert pas bloei op in het daaropvolgende

Piet Bremer

Judaspenning met vraat door één rups. Drie kleinere hauwtjes en stukken van twee wat grotere hauwtjes waren nodig voordat de rups volgroeid was.

Piet Bremer

Rups etend aan blad van look-zonder-look.

jaar. De tuinjudaspenning is eveneens tweejarig. Nu is de eerstgenoemde een autochtone soort. Dat geldt niet voor de andere soort, die niet van nature in ons land voorkomt en uit Zuidoost-Europa afkomstig is en wel als ingeburgerd wordt beschouwd. Hoewel ik graag een lans wil breken voor zo veel mogelijk inheemse planten in elke Nederlandse tuin, lijkt het er wel op dat de tuinjudaspenning aantrekkelijker is voor het oranjetipje. En laten we ook de pinksterbloem – die ik niet in mijn eigen tuin heb – niet vergeten. Mijn advies aan alle lezers: zorg voor deze waardplanten in uw tuin!

Judaspenning en tuinjudaspenning zijn te bestellen via de webwinkel van De Vlinderstichting op www.vlinderstichting.nl.

Piet Bremer

Tuinjudaspenningplant met tegelijkertijd drie rupsen van het oranjetipje (oranje omcirkeld).